

Den Herskende Klasse

av Peter Barnes

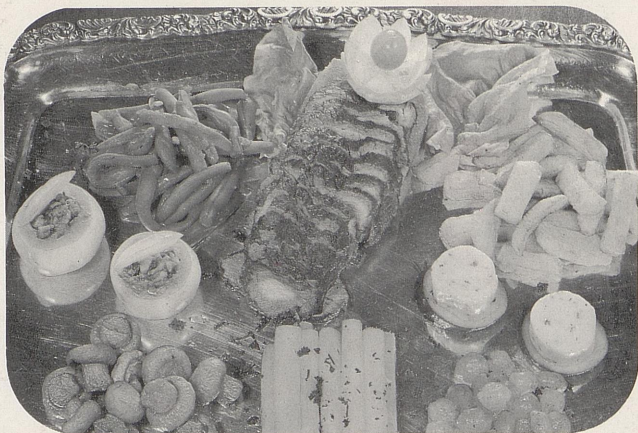
Trøndelag Teater 7/72

LYST PÅ GOD MAT

Æatergrillen

PRINSEN HOTELL

Den Herskende Klasse

I programmet:

Instruktøren har ordet	side	2
Møte med Peter Barnes	»	6
Kostymeskisser	»	12
Anna Gisle	»	14
Teaterkommentar	»	15
Et nytt talent	»	22
Adel i Norge — —	»	25
Fluesoppen	»	26
Neste forestilling	»	29

Trøndelag Teater

Administrasjon:

Arne Aas	(teatersjef)
Ole Disen	(økonomisjef)
Knut Jensen	(produksjonsleder)
Håkon Qviller	(teatersekretær)
Kari Bjerve Wold	(pressesekretær)
Tove Dahle	(salgssekretær)

Styre:

Willy Svarverud	(formann)
Svend Hokstad	
Kaare J. Tapper	
Olaf C. Taxt	
Aud Ørvig	
Kristian Engan	

Programredaksjon : Kari Bjerve Wold
Ansvarlig utgiver : Arne Aas
Plakat og programomslag : Anna Gisle

Kjære publikum!

Osbornepinterwesker — dette stikkord, denne «dramatiker» synes i vårt land å dekke hele den livgivende eksplosjon som i løpet av få år fullstendig forvandlet det engelske teaterliv. — West End var i slutten av førtiårene og det meste av femtiårene et speil for en tilsynelatende stivnet dramatisk verden, der den sympatiske håndverker Terence Rattigan og den lyrisk sirlige Cristopher Fry representerte de eneste virkelige pust av nytt liv. Repertoaret besto hovedsakelig av forunderlig døde Shakespeare-forestillinger, en og annen nyoppsetning av Shaw og et utall av komedier i «Anyone for tennis?» — stil. Men i slutten av femtiårene dukket det plutselig frem en helt ny dramattikk, og sammen med den (for det er selvfølgelig en sammenheng) kom skuespillere som Albert Finney, Peter O'Toole og Nicol Williamson, Maggie Smith, Vanessa Redgrave og Dudy Dench, — regibegavelser som Peter Hall og Peter Brook, Joan Littlewood og Jonathan Miller. På alle felter innen teatret fikk man en blomstring som igjen gjorde London til en teaterby på linje med Berlin, Paris, Prag og Warszawa. Og denne blomstring synes bare å fortsette.

Fremdeles spiller man nok igjen og igjen alle Noel Cowards morsomme og mindre morsomme komedier, whodunnits, og de elegante lystspill der Margaret Lockwood og Robert Morley kan glitre, (den amerikanske musical har dessuten i mellomtiden for alvor gjort sitt hopp over vannet) — men vitaliteten er en annen nå, rikdommen i det

Foto: Roar Øhlander

Fra prøvene på «Den herskende klasse».

I «Den herskende klasse» fortsetter Kjetil Bang-Hansen og Arne Aas samarbeidet fra Ibsens «Brand» forrige sesong.

dramatiske uttrykk og utnyttelsen av de teatrale virkemidler. Og den nye vår i teatret synes også å berike forholdet til klassikerene.

— England er igjen blitt landet der man ser de virkelige interessante Shakespeare forestillinger.

Den omveltning som her er skissert, og særlig forfatterens andel i den, forbinder vi i dette land gjerne med den omtalte Osbornepinterwesker. Forenklingen er horribel, om enn praktisk. Disse diktere synes å ha blitt et begrep — vi fristes til å tro at de sitter som en slags teatrets musketerer arm i arm på kro i alle sine ledige stunder. Det hadde nær sagt selvfølgelig faktum er at de tre dramatiske herrer knapt kjenner hverandre. — En av grunnene til at de står så sterkt i vår bevissthet er ved siden av deres betydning og begavelse, det enkle faktum at våre teatersjefer spesielt har konsentrert seg om disse tre. Fremdeles kan man f. eks. bare fastslå det meget pinlige at en størrelse som John Arden overhodet ikke er spilt i dette land. I aften kan vi imidlertid innby dere, mine damer og herrer, til å stifte bekjentskap med en for Norge helt ny engelsk dramatiker: Peter Barnes. — Og hvorfor så akkurat ham blant alle de verker av spilte og uspilte samtidige engelske dramatikere vi etter hvert har fått å velge imellom?

Det er sant, — det er mange å velge imellom. Jeg antar imidlertid at grunnen til at dette teatrets sjef legger et slikt rødt og syrlig drops i sin årlige dramatiske gottepose, er noe av den samme som fristet kveldens instruktør til å ville sette stykket iscene. Barnes er ikke først og fremst en sosialistisk dramatiker med beske angrep på et foreldet britisk aristokrati. For selv om vi også her hjemme kan føle hans brodd mot nedarvete privilegier og menneskelig undertrykkelse, er det egentlig ikke et forenklet politisk inntrykk man blir sittende igjen med. Barnes er, i det minste for denne oppsetningens instruktør, en forfatter med et meget enkelt kjærlighetens budskap fortalt i en fabulerende og ironisk, burlesk, satirisk, lyrisk, vakker og stygg, myk og brutal form. Ja, nettopp gjennom den frie rikdom i hans dramatiske form, hans

Foto: Roar Øhlander

Arne Aas som Den fjortende Jarl og Mona Jacobsen som Lady Grace.

teatralitet, kan han på mange måter representere hele den blomstring engelsk scenekunst nå opplever. Og dette er kan hende en av de viktigste grunner for at vi vil spille hans stykke for et trønderpublikum utslått av fotballens Europa-cup, men på full fart inn i et europeisk fellesskap og en lang, hard vinter.

Velkommen!

Kjetil Bang-Hansen

MØTE MED PETER BARNES

Journalisten Hans Christer Sjøberg har hatt et lengre intervju med forfatteren Peter Barnes som forteller bl. a. om bakgrunnen for denne komedien. Vi bringer her et utdrag av samtalen.

Den som vil møte Peter Barnes, bør først lete i British Museum. Barnes er nemlig forfatter med fast arbeidstid. Fra ni til fem hver dag sitter han der og skriver, omgitt av forskere og med alt som er trykket siden 1700-tallet innen rekkevidde.

Vil man møte en opplagt og vennlig Peter Barnes, bør man imidlertid ikke gå dit uken etter et parlamentsvalg hvor Labour har tapt til de konservative. En slik politisk katastrofe kom til å farve nesten hele vår samtale. Men den var også vel egnet til å belyse kveldens stykke.

— Det heter «The Ruling Class» og handler om den engelske herskende klasse, men i virkeligheten henspiller det på herskende klasser over alt i verden. Jeg har tilfeldigvis lagt handlingen til England fordi der finnes den styreformen jeg kjenner best og som jeg lider under...

— Det ironiske med dette stykket er jo bl. a. at da det hadde premiére, sa alle mennesker: slik er det jo slett ikke mer! Nå er alt annerledes. Så kom valget, og — God damn it! så er de tilbake igjen, alle de gamle fjesene, den samme gamle maktstrukturen!

Nedtrykt som Barnes er, vil han til og med ta på seg personlig skyld for valgresultatet: — Det er det som er så skremmende ved å være kunstner: av og til narrer man seg selv ved å tro at man bidrar til å forandre atmosfæren, forandre samfunnet en tanke.

Man vet at det ikke er mye, men vil likevel gjerne tro at samfunnet tar små steg fremover i retning mot større toleranse og

større rettferdighet for alle. Men så svinger pendelen tilbake og man innser at man har talt bare for en samling innviede. Det er i virkeligheten kunst for kunstens skyld.

Ikke engang en stillferdig bemerkning om at det muligens ikke er så stor forskjell på Labour og Konservative når alt kommer til alt, kan få ham i bedre humør.

– Det kan kanskje være riktig. Egentlig har vi aldri hatt sosialistisk regjering her

Bodil Kjer og Henning Moritzen i «Den herskende klasse» på Det Kgl. Teater i København.

i landet, det er klart. Men vi hadde faktisk en regjering som med rørende små skritt nærmet seg noe som så ut til å kunne bli litt bedre enn det vi hadde tidligere.

– Det ble gjennomført noen lover som tydet på lysere tider: avskaffelse av dødstraffen, oppheving av teatersensuren og et par til. Ganske visst var dette resultat av et initiativ fra bare noen få av medlemmene, men disse lovene ville sikkert aldri ha gått igjennom under en konservativ regjering.

– Jeg vil slett ikke gjøre partipolitikk ut av alt, men man kan ikke komme bort ifra at det finnes en forskjell i holdning. Og det er nettopp denne holdningen jeg kritiserer i mitt stykke, – under komediens dekke, naturligvis. En innstilling som tilsier at man kan behandle folk som gjenstander. Eller at vold, brutalitet og undertrykkelse er normalt: kjærlighet, vennlighet, åpenhet, derimot, noe unormalt. Det er dette skuespillet handler om.

– Dette er nemlig først og fremst et religiøst stykke, delvis med Bibelen som forbilde: stykkets første halvdel er Det nye Testamentet, den andre er Det gamle Testamente.

– Er det noen som har lagt merke til dette?

– Nei, det er jeg visst temmelig alene om, selv om jeg har forsøkt å fortelle det til alle. Men det gjør ikke så mye: mine stilistiske forbilder er viktigere de er faktisk blitt oppfattet av en og annen. Jeg beundrer de store engelske klassikere fra begynnelsen av 1600-tallet, Shakespeares samtidige. Og jeg forsøker å anvende de samme midler som ble brukt på den tid: stilisert språk, monologer, sang og dans, alt det melodramatiske, blod og død, alle de knep som de store forfattere i vår skuespill-litteratur benyttet.

– Jeg synes en stor del av vår moderne dramatik er unødvendig blek og tynn. Jeg ser ingen fremtid i å følge Tsjekov-tradisjonen. Man må søke nye retninger, og etter min mening må de gå i retning av mer farve, større rikdom, mot sterke levende ikke-naturalistiske stykker.

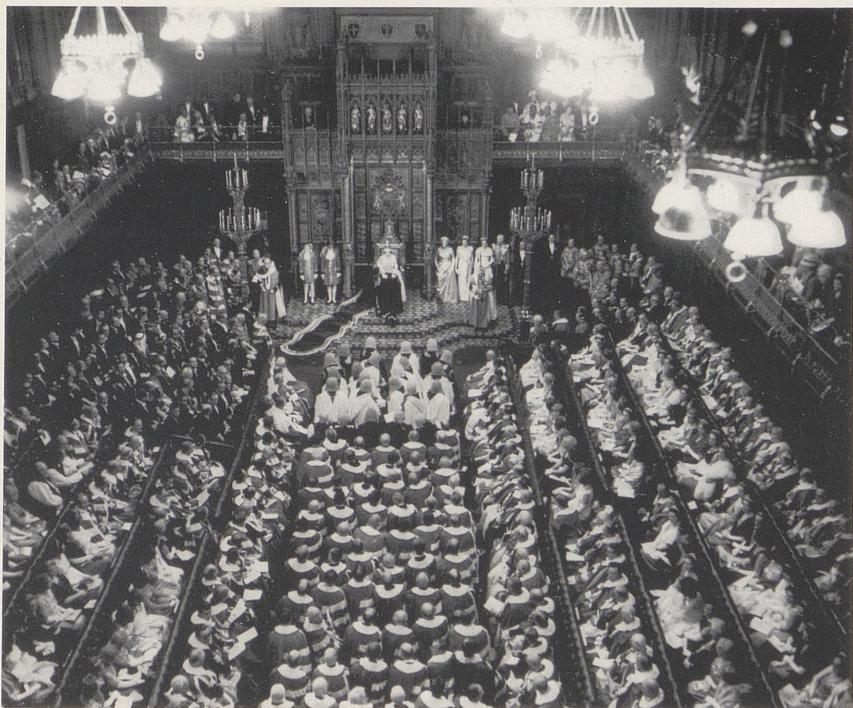
– For en skuespillforfatter representerer det en stor fare å arbeide for mye i selve teatret. Blir en for sterkt engasjert der, kan forfatteren bli altfor bevisst om hva skuespillerne kan gjøre og hva de ikke kan. Og det blir hemmende.

– Tenk på den befrielse Artaud gir! Man leser sceneanvisninger og tenker: Dette går jo ikke an! Slikt kan ikke fremstilles på scenen! Murer styrter sammen, og blod flyter frem. Det er imidlertid ikke det som er viktigst, men at det aldri tidligere er blitt gjort, at man ikke kan forestille seg det. Slik settes den skapende fantasi igang.

Det skulle vist også være en slags alvor. Men Barnes kan den kunst, som er uundværlig for enhver hofnar, der vil sikre seg brødet av sin konge, Han kan forme sine ubehagelige sandheder, så formen bliver alt. Det skulle visst være forargerligt. Men, som Harald Engberg skrev om Barnes' første forrygende stykke, «Den herskende klasse»: Det er forargeligt, men det forargeligste er, at det er en forlystelse. (Thomas Bredsdorff i Politiken om «Leonardos sidste Nadverd» av Peter Barnes. Premiere Det Kgl. Teater, Kbhvn., okt. 1971).

Og det er det som er teater. Hvis man er seg alt for bevisst begrensningen av et mediums virkemidler, kan man ikke utvikle det.

I «The Ruling Class» finnes et sceneskift der hovedpersonen får et epileptisk anfall, og under det skal hele scenen forandres slik at han havner i Overhuset. Det var vanskelig å gjennomføre, men det lyktes. Hadde jeg visst hvor mange vanskeligheter dette skulle medføre, ville jeg sikkert ikke ha skrevet scenen på denne måten!

Overhuset spiller ennå en markant rolle i engelsk politikk. Her blir Parlamentet åpnet av Dronningen, med den samme praktutfoldelse som i de tidligste tider.

I Overhuset sitter «The Lords temporal and spiritual», de fremste geistlige og dessuten ni fremtredende jurister som dømmer når Overhuset fungerer som øverste appelldomstol. Etter 1963 er det mulig for arvelige lorder å frasi seg tittelen for livstid for å la seg velge inn i Underhuset.

Foto: Roar Øhlander

Fra prøvene på «Den herskende klasse» på TT:

Tucker kaster masken: Tyve tusen blanke spenn har han arvet etter den gamle jarlen, – til Gurney-familiens store forargelse.

Kristian Hefte spiller den uunngåelige hus-hovmesteren på Gurney-godset. Sammen med ham Thor Hjorth-Jensen (f. v.) som spiller Sir Charles, Leif Jacobsen som Biskop Lampton og Svein Wickstrøm som Dinsdale.

«Leonardos siste nadverd» av Peter Barnes spilles nå på Det Kgl. Teater i København. Her er Lise Ringheim og Jørgen Reenberg i to av de førende rollene.

«Den herskende klasse» av Peter Barnes (f. 1931) hadde urpremiere i Nottingham Playhouse 6. november 1968, og skuespillet ble samme år delt vinner av den ettertraktede John Winning-prisen. Etter stor suksess i Nottingham ble stykket flyttet til Piccadilly Theatre i London. Besetningen på dette kjente West End-teatret var stort sett den samme: Derek Godfrey som den fjortende Jarl og Vivienne Martin som hans showgirl-Lady.

Peter Barnes hevder selv at han begynte for alvor som forfatter ti år før denne premieren. Han har bl. a. skrevet manus til en film med tittelen «The White Trap», et fjernsynsspill vist i 1960: «The Man with a Feather in his Hat», men ikke noe ble virkelig lagt merke til før «The Ruling Class.» Barnes har etter alt å dømme arbeidet flittig også etter 1968-suksessen. I 1969 oppførte man av Barnes på The Open Space «Leonardo's Last Supper» og «Noonday Demons», begge enaktere. I 1970 bearbeidet han for Nottingham Playhouse to stykker av Frank Wedekind. Disse to stykkene ble presentert under tittelen «Lulu» i oktober i fjor og gikk fra Nottingham videre til Royal Court og til Apollo Theatre. I 1969 vant han Evening Standard Award som den mest lovende skuespillforfatter. Peter Barnes er bosatt i London, like i nærheten av Marble Arch.

Dies im die die edel suchen an fante

Skin kerma in co
to endo p...
with or...
hand of co...
spite v...
v...

13th Earl of
Gainsborough

Anna Lee

Pease

The little like
M...
D...
the suit from Barnes
to Blackfriars

What the Butler says
The Butler says nothing

Lady Chane -
S...
H...

Sir Charles
Thun Hjar Jensen

Tomatoe
S...
L...

For...
Don't...
let's...
to...

Anna Gisle ser ut som den ungjenta hun også er, men har en meritt-liste som en absolutt erfaren, eldre scenograf:

Dekor og kostymer til: «Escorial» av de Ghelderode på festivalen i Spoleto, Italia, «Mesterkatten i støvler» på Schönbrunner Schlossteater i Wien. «Hur man lyckas i affärer» på Oscarsteatern i Stockholm. «Dans under stjärnorna», «Styrman Karlssons Flammor», «Blues for Mr. Charlie», «Hamlet», «Peer Gynt» og «En midtsommer-nattsdrøm» på Folkteatern i Gøteborg. De to siste oppsetningene var ved Barthold Halle. «Greven av Luxemburg» på Marlowe Theatre, England. «Trettendagskvelden» på Century Theatre, England, «Lang dags ferd mot natt» i Detroit, USA, dessuten «Amhyriton '38» og «Troilus og Cressida» samme sted.

Samarbeidet med Barthold Halle i Gøteborg var det som først førte Anna Gisle til Norge. Hun var scenograf for Kjetil Bang-Hansens oppsetning av «Dyden i fare» på Oslo Nye Teater der hun senere har gjort «Du kan ikke ta det med deg» og «Høne Pøne». — Siste oppsetningen også med Bang-Hansen som nå er regissør for «Den herskende klasse».

Ved Trøndelag Teater ble Anna Gisle introdusert med Johan Fillingers oppsetning av «Vi som har havesyke».

Sin utdanning har Anna Gisle fått ved Akademie für Angewandte Kunst i Wien og ved Central School of Arts and Crafts i London. Hennes valg av skoler er til en viss grad bestemt av foreldrenes plass i det svenske diplomati. Da Wien ble aktuell, bodde Anna Gisle i Praha, og ettersom hun på den tid var fullstendig opera-gal, falt valget ikke vanskelig. Forøvrig har hun

(Forts. side 21)

I en rekke tidligere teaterkommentarer har vi kommet inn på teatrets plass i samfunnet, våre målsetninger og våre ønsker. Vi har også kommet inn på et spørsmål som naturlig nok opptar oss meget, nemlig spørsmålet om plasseringen av et nytt teater i Trondheim. Det er stort sett enighet om at et nytt teater må komme, men uenigheten rår når det gjelder plasseringen. Teatrets ansatte står så og så enstemmige (÷ 1) bak ønsket om at det må bli bygget i tilknytning til det nåværende, hederskronede gamle Trøndelag Teater, mens flertallet i teatrets styre (3 mot 2) vil bygge det i Munkegaten.

Når jeg tar opp dette igjen i dagens teaterkommentar, er det ikke for å terpe videre på de argumenter som er lagt frem, men et forsøk på å sette det hele inn i et videre perspektiv.

Neste forestilling på Teaterloftet blir en oppsetning som adskiller seg ikke så lite fra vanlige teaterforestillinger. Gjennom to akter og en påfølgende debatt vil vi forsøke å sette et kritisk lys på utviklingen av byen vår. I pausen mellom aktene vil vi invitere publikum til å være med på en busstur på by'n, slik at de med egne øyne får se hva som er i utvikling i de forskjellige deler av byen i forbindelse med saneringer, planer for nybygg, arealdisponering, etc. Vi baserer vår oppsetning på et liknende prosjekt i Stockholm, men avviker selvfølgelig svært meget fra denne. Alt materiale er nytt og spesielt for Trondheim.

Trondheim er ennå en by som har sitt særpreg i behold i stor utstrekning. Vi ser likevel med både engstelse og bedrøvelse

Den Herskende Klasse

En barokk komedie
av Peter Barnes

(Originalens tittel: The Ruling Class)

Oversatt av Hans Heiberg

REGI OG KOREOGRAFI : Kjetil Bang-Hansen
SCENOGRAFI : Anna Gisle
LYDTEKNIKER : Jan E. Indergaard
LYSMESTER : Oscar Ottesen
KOREOGRAFISK ASSISTENT : Peter Berg

Scenemester: Audun Solbu. Inspisient: Finn Erlandsen. Sufflør: Ma Reitan.
Frisør: Jenny Krogstad. Rekvisitør: Kjell Egseth.
Dekorasjon og kostymer utført ved teatrets verksteder.

Personene i den rekkefølge de kommer inn på scenen:

Toastmasteren	:	Arne Reitan
Den 13. Jarl av Gurney	:	Arne Aas
Tucker, hushovmester	:	Kristian Hefte
Biskop Lampton	:	Leif Jacobsen
Lady Claire	:	Ragnhild Hiorthøy
Sir Charles	:	Thor Hjorth-Jensen
Dinsdale	:	Svein Wickstrøm
Sakfører Peake	:	John Yngvar Fearnley
Jack, den 14. Jarl	:	Arne Aas
Dr. Herder	:	Erik Øksnes
Mrs. Pigott Jones	:	Julie Øksnes
Mrs. Treadwell	:	Inger Worren
Grace Shelly	:	Mona Jacobsen
McKYLE	:	Ketil Egge
McKYLE's assistent	:	Karl Bomann-Larsen
Master Kelso Truscott	:	Leif Skarra
Politiinspektør Brockett	:	Harald Brenna
Politibetjent Fraser	:	Jan Erik Berntsen
1. Lord	:	Thor M. Aamodt
2. Lord	:	Harald Hasle
3. Lord	:	Trond Lie

Salmen i 2. akt er komponert av Jan Hartvig Henriksen.

Den øvrige musikk er samlet og redigert av Kjetil Bang-Hansen.

EN PAUSE

Norgespremiere onsdag 24. november 1971

på den utviklingen som er i gang. De gamle boligstrøk med sine karakteristiske trehus og sine smale idylliske veier er i stor utstrekning øremerket for sanering. I stedet planlegges gateutvidelser, forretningsbygg og parkeringshus. Befolkningen flyttes ut fra sentrum og ut til boligområdene i periferien. Effektiviteten og lønnsomheten prioriteres i midtbyen. I BUSS PÅ BY'N — som vi har valgt å kalle vår forestilling — forsøker vi å stille utviklingen under debatt. Vil vi, byens innbyggere, virkelig være med på dette som nå er i ferd med å skje? Om ti år er det for sent å ta dette spørsmålet opp til debatt. Da er byen vår en annen.

Men er dette kunst? vil kanskje enkelte spørre. Hva har debatter og bussturer og sketsjer om byens utvikling og forandring med teatrets oppgave å gjøre? Kunstnerens oppgave er å sette problemer under debatt, hevdet en gang Georg Brandes, og i dette fikk han følge av våre to store «klassikere», Ibsen og Bjørnson. Nå er det ikke vår hensikt å sammenlikne oss med disse to litterære giganter, så langt derifra. Men vi har alle et ansvar for våre omgivelser og for vårt miljø. Kunstneren kan ikke stenge seg inne i sitt elfensbenstårn og si at dette er trivielt, dette angår ikke ham. Byplanlegging og byutvikling er politikk, hevder mange, la politikerne ta seg av dette.

Javisst er byplanlegging politikk. Det er kulturpolitikk og sosialpolitikk. Det angår oss alle, ikke bare politikerne. Man kan være enig eller uenig i det som skjer. Det er greit. Men man har ikke lov til å være likegyldig. Paradoksalt nok kan man hevde at det er en fattig by som bare har tanke for å bli en rik by.

Kall vår oppsetning kunst, kall den argumentasjon, kall den hva De vil. Vær enig eller uenig, begeistret eller rasende. Men bli med oss en tur i BUSS PÅ BY'N. Byen tilhører oss som bor i den. La oss gjøre oss opp en mening om hva vi ønsker skal skje med den.

A. Aa.

Troskap mot gamle tradisjoner preger det engelske kostskolesystem. Disse guttene er samlet for å markere «Grunnleggerens dag» ved Harrow School. Harrow ble grunnlagt i 1571 og er ved siden av Eton (grunnlagt 1440 av Henrik VI) Englands mest berømte skole den dag i dag.

Beatles, pop-gruppen fra Liverpool, er for mange selve symbolet på det nye England. Gruppen ble stiftet alt i 1958, men fikk sitt store gjennombrudd i 1962–63 og ble i 1965 hedret med Order of The British Empire, noe som i seg selv utløste voldssomme protester.

**nøkkelen
til trygg
økonomi**

KONTO

i Spareskillingsbanken

bodd i tre verdensdeler, snakker fem språk flytende og har sluttet å telle antall land hun har besøkt. Men for tiden er London hovedkvarter.

— Der har jeg en deilig liten leilighet som jeg dessverre ikke har bodd i siden tidlig i vår— på grunn av alle engasjementene. Jeg liker meg i Norge, men det skal bli fint å komme til London en tur før jeg tar fatt på neste oppgave, en oppsetning på Den Norske Opera, «La Cenerentola».

— London er en fascinerende by, en smeltdigel for utallige impulser. Og engelskmennene har en fantastisk evne til å bevare det gamle, både på godt og ondt, midt i en hektisk utvikling der nye grener av den spesielle ungdomskulturen stadig dukker opp, sier Anna Gisle. — Det skjedde et fantastisk gjennombrudd da Beatles dukket opp, et klimaskifte som ga hittil uanede muligheter for den som ikke tilhørte «The Ruling Class». En hel begavelsesreserve veltet plutselig frem. Man kunne virkelig nå til topps selv om en kom fra et mindre aktet Liverpool-miljø. Denne utviklingen har også bidratt til å skape en viss mentalitetsforandring innen aristokratiet — som jo er en realitet i England. Jeg kjenner unge adelige som tilbringer måneder med barfot blomster-barn — tilværelse i India, som kanskje starter egen butikk i King's Road når de vender hjem, men med selvfølgelighet vil overta familie-godset når deres tid kommer.

Slik kan en også si at forestillingens scenograf har spesielle forutsetninger for det miljø den utspilles i.

— Jeg har i samråd med instruktøren lagt vekt på å gjøre dekorasjon og kostymer så teatrale som mulig, gjøre det meste ut av effektene samtidig som en viss realisme bevares, sier Anna Gisle.

— Rent personlig liker jeg å arbeide med dekorasjoner der en kan nærme seg det groteske, det vulgære også. Og så får man siden se om man lykkes i intensjonene.

Det mest spennende som kan hende en teaterkritiker er at det plutselig dukker opp et fullstendig nytt talent av virkelig format. Slikt skjer meget sjelden. Det har for eksempel hendt meg bare fire ganger i løpet av tyve års kritikervirksomhet. Første gang var ved urpremieren på Samuel Becketts «Mens vi venter på Godot» i 1955 ved Arts Theater. Den andre var John Obsborns «Sint ungdom» på Royal Court ett år senere. Den tredje var Harold Pinters «Fødselsdagsselskapet» på The Lyric i 1958, og den fjerde Peter Barnes' «Den herskende klasse» i Nottingham Playhouse senhøstes 1968.

«The Ruling Class» ble kort etter urpremierer gitt ut i bokform. Den engelske kritikeren Harold Hobson (Sunday Times) skrev bl.a. dette i forordet:

Før teppet gikk opp for «Den herskende klasse» syntes ingen å ha hørt om stykkets forfatter Peter Barnes.

Han har, fant jeg ut senere, skrevet andre skuespill og er en flittig maur i «revolusjonen høyborg», nemlig leseværelset i British Museum. Selv disse opplysningene fører ikke særlig langt. Men det er likevel mer enn jeg kunne snappe opp på premierenkvelden for «The Ruling Class». Ved forestillingen slo stykket meg som en åpenbaring. Sant å si hadde jeg ikke ventet meg noe, men ble overveldet av alt: vidd, patos, spennende melodrama, brilliant satire, tvebunnet filosofi, skrekk, kynisme og ømhet, alt kombinert til en perfekt teater-enhet i Mr. Barnes' usedvanlige, særegne verk.

«Den herskende klasse» er altså ytterst underholdende, men også beundringsverdig filosofisk. Det retter et kraftig, – og livlig angrep på de øverste samfunnsklasser, men også på alle de av oss som setter ubarmhjertighet høyere enn medlidenhet og vold fremfor fred. Det bringer oss i kontakt med en kritisk personlighet fylt av innsikt og kraft, det kombinerer det burleske med det elegante og innebærer sannsynligvis et vendepunkt for dramaet i annen halvdel av det 20. århundre.

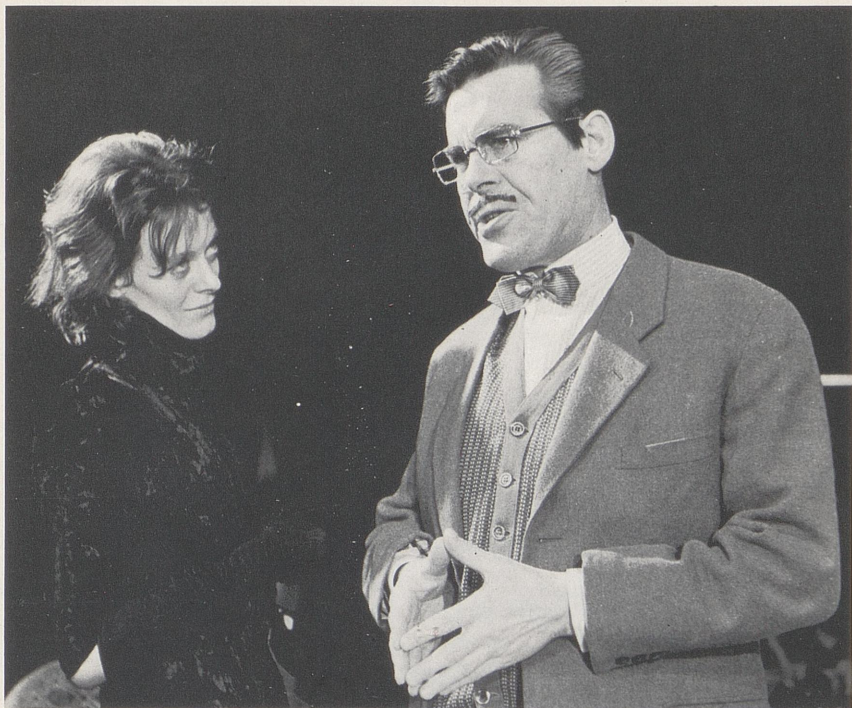

Foto: Roar Øhlander

Fra prøvene på Trøndelag Teater.

Øverst: Ragnhild Hiorthøy og Erik Øksnes som Lady Claire og dr. Herder.

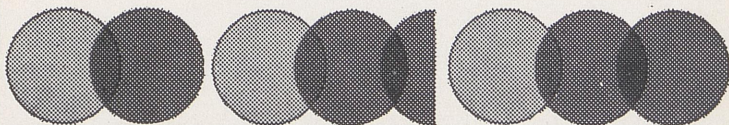
Nederst: Ketil Egge som McKyle, Karl Bomann-Larsen som hans assistent, Tor Hjorth-Jensen som Sir Charles og Mona Jacobsen som Lady Grace.

Nå er det mening med sparingen!

MULTI KONTO

Den nye MULTI-konto i Bergens Privatbank er en kombinasjon av sparing og lån. Kontoen åpner helt nye muligheter for alle sparere. Sparer De regelmessig i minst ett år, får De lånet uten å stille sikkerhet eller å oppgi formålet med det. På MULTI-konto vel å merke. Er ikke dette en sak De må snakke med oss om snarest?

BERGENS PRIVATBANK

ADELSPRIVILEGIER:

Visse arvelige rettigheter, bl. a. fortrinnsrett til embeder, hel eller delvis skattefrihet, rett til å kreve avgifter av leilendinger som man i visse land også hadde doms- og strafferett over, rett til selv å bli dømt av særdomstol, enerett til jakt m. m.

Norge har i motsetning til mange andre europeiske land ikke lenger noen adel. All adel ble opphevet her i landet i 1821. Sverige opphevet adelsprivilegiene noen få år senere, men beholdt titlene. Ser vi oss imidlertid om i vårt samfunn i dag, kan vi finne mye som forteller om den tid vi ennå hadde adelsprivilegier i Norge. Den opprinnelige norske adel utgikk fra de gamle høvdingsettene.

Et av de mest kjente høvdingseter i vår landsdel er Austråt på Ørlandet, nevnt allerede i 997. Kjente stormannsslekter har holdt til der, bl. a. Rømer og Bielke. Inger Ottessdatter Rømer (Fru Inger til Austråt) hadde stor innflytelse også i rikspolitikken i 1520–30 årene. Etter henne kom Bielke-slekten på Austråt, senere Hornemann-slekten. Rikskansler Ove Bielke førte opp hovedbygningen i 1654–56. Den brant ned i 1916, men er nå restaurert. Borgen er nå i offentlig eie.

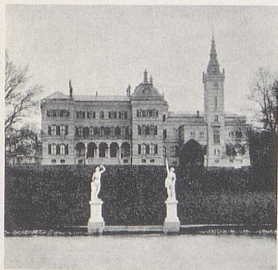
Ved siden av den gamle norske adel ble det i enevoldstiden opprettet en ny adel i Danmark–Norge. For den ble det i Norge opprettet to grevskaper, nemlig Jarlsberg og Larvik, dessuten baroniet Rosendal i Hardanger.

I grevskapet Laurvig residerte stattholder Gyldenløve som la under seg store eiendommer, bl. a. Fritzø-godset som dansk-kongen beholdt eiendomsretten til etter at Danmark–Norge ble atskilt i 1814. I 1817 ble imidlertid Fritzø-godset overtatt av fire Larviks-borgere, og i 1835 av slekten Treschow som fremdeles disponerer disse eiendommene.

Ved hovedstaden Christiania var Nordmarksgodset en av de betydeligste eiendommer. I middelalderen lå godset under Kronen, så delvis under Maria-kirken.

I 1750 kom Nordmarksgodset i familiene Anker og Wedel Jarlsbergs eie, derfra gikk det over til familien Løvenskiold som fortsatt eier store deler av Nordmarka.

Løvenskiolds stamfar var kjøpmann i Lübeck på midten av 1600-tallet, men slo seg ned i Christiania. Sønnen Hermann Leopoldus (1677–1750) ble eier av betydelige eiendommer, blant annet Fossum og Bolvig jernverker. Han ble adlet i 1739.

100 demonstranter stopper Løvenskiold

Ny «Mardøla»-aksjon innledet i Nordmarka

(15/11–71)

Det er ikke bare Peter Barnes som er respektløs i sin behandling av alvorlige tema. Her har vi sakset litt fra en debatt som for tiden pågår i Dagbladet. Den ble innledet av magister i religionsvitenskap Jarl Fossum som med kronikken «Var Jesus en fluesopp» redegjorde for den britiske forskeren John M. Allegros bok «The Sacred Mushroom and the Cross». Her bringer vi et kort utdrag av den. På neste side et utdrag av en av kommentarene.

Det viser seg at de aller fleste gudenavn og religiøse begreper i den klassiske og den bibelske verden lar seg desjifrere og føre tilbake til sumerisk. Alle veier i den gamle verden fører tilbake til Sumer, riket mellom Eufrat og Tigris, som blomstret på 3000-tallet før vår tidsregnings begynnelse.

Et etymologisk studium av Det nye testamente, dvs. et studium som søker ordenes «sanne» mening, gir et høyst interessant bilde av den eldste kristendommen og føyer den inn i rammen av en urgammel fororientalsk fruktbarhetskult.

De gamle fororientalske religioner var jordbruksreligioner, guddommen var først og fremst landets fruktbarhetsgiver, sædgiveren, livgiveren. Gudenavn som Zevs og Jahve kommer begge fra et sumerisk ord som betyr «fruktbarhets-bindesaft», «Livets sæd». Gudommens «orgasme» var ledsaget av lyn og torden. Dette er Guds «stemme» som det tales om f. eks. i Det gamle testamente. Likesom pusten kan føre spytt ut av munnen under kraftig tale, var talen til den guddommelige penis ledsaget av kraftig vind, Guds skapende, guddommens ånd, hellig ånd («vind» og «ånd» er samme ord på semittisk). Regnet, guddommens sæd, var altså hans synlige «tale». Ordet som i begynnelsen «var hos Gud, og var Gud Alt er blitt til ved ham, og uten ham er intet blitt til av alt som er blitt til. I ham var liv . . .». Johannesevangeliet 1, 1–4).

Fra de tidligste tider har mennesket kjent og nyttet planter som har inneholdt hallusinatoriske stoffer, og som man har trodd kunne sette mennesket i forbindelse med den himmelske verden. En av de mest populære av disse vekstene, Guds barn, er Amanita muscaria, den røde fluesoppen. Soppen representerte et mysterium inntil

mikroskopet ble oppfunnet og man kunne se at soppens befruktning foregikk ukjønnnet ved sporer eller kjønnnet ved selvformering. For de gamle folk, som i sine myter personifiserte planter og trær, het det at den var født av en jomfru. Dens uhyre raske oppvekst etter regnvær ledet tanken hen på penis' ereksjon. Fluesoppen var en manifestasjon av gudommen, den var hans bilde. Gud selv hadde steget ned på jorden for å vise mennesket veien til seg selv.

Den eldste kristendommen var en mysteriereligion i hvis sentrum kulten av den røde fluesoppen stod.

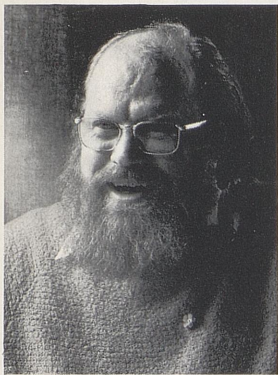
Navnet Jesus kommer fra et sumerisk ord som betyr «sæd som helbreder». Det er det samme ordet som også ligger til grunn for det greske Dionysos, guden hvis kultsymbol var en erigert penis. Både «Jesus» og «Dionysos» henspiller på den saften man utvant av fluesoppen og som satte mystene i ekstase, men også ble brukt til helbredelse, noe som forklarer hvorfor de kristne påkalte «Jesus» når de helbredet og hvorfor de syke i sekten ble «salvet». Selve navnet Kristus, den salvede, oversmurt, går tilbake på et sumerisk ord som også har med sæd å gjøre. Hans dyrkere, de kristne, er «de som er oversmurt med sæd», et navn som også henspiller på den slimete saften som fluesoppen utskiller. Ved å spise Herrens legeme og blod, dvs. spise fluesoppkjøtt og drikke denne «sæden», søkte de kristne å bli født på ny.

KOMMENTAREN:

Inge Lønning, professor, redaktør av Kirke og Kultur, konkluderte slik i en kommentar med tittelen «Enn om man prøvde soppkontrollen»:

Dagens hjertesukk har generell adresse. Det gjelder all den tanketomme spekulasjon i tidens vitenskapsovertro som kolporteres via masseinformasjonens kanaler. Men akkurat på dette tidspunkt og i denne spalte er det nærliggende å knytte den høyst konkret til det aktuelle eksempel: måtte der etableres en forbindelse mellom kronikkredaksjonen og soppkontrollen – og måtte den bli brukt for fremtiden!

Ernst Günther

«Et Dukkehjem» har aldri tidligere vært spilt av Trøndelag Teater. Det er derfor en ekstra stor begivenhet når dette verdenskjente Ibsen-drama settes opp på vår scene i begynnelsen av januar 1971. Henny Moan gjester i rollen som Nora. Hun startet prøvene kort tid etter hjemkomsten fra Japan der hun med stor suksess tolket en annen av Ibsens kvinneskikkelser, Thea Elvsted i Hedda Gabler.

Regien for «Et Dukkehjem» er overlatt Ernst Günther, svensk teatermann som her hjemme knapt skulle behøve nærmere presentasjon etter sin markante medvirking i «Badjävlar». Denne gang får vi altså møte ham som iscenesetter. Akke Norwall fra Stockholm Stadsteater har ansvaret for scenografien.

Nora er kalt den kvinneligste av alle kvinneskikkelser Henrik Ibsen har skapt. — Han var simpelthen forelsket i henne, skal fru Ibsen engang ha sagt. Dramaet om Nora og hennes ekteskap med Torvald Helmer har satt sinnene i bevegelse helt siden det ble skrevet. Det gjelder både Ibsens første versjon, vist i Berlin, der Nora fortsatt blir i hjemmet. Og det gjelder enda mer det Dukkehjem vi kjenner til, med Nora som våkner til selvstendighet og går sin vei fra mann og tre barn.

Irene Ibsen Bille, barnebarn av både Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørnson, har gitt følgende kommentar til alle spørsmål om hvorfor Ibsen kunne få seg til å skrive to forskjellige utganger på ekteskapshistorien: Det som kom til å opprøre eller begeistre en hel verden, nemlig at en kvinne kunne forlate sin mann og sine barn for å finne en selvstendig tilværelse, var for ham (Ibsen) ikke det vesentlige i skuespillet. Han har selv uttrykt det slik til sin sønn: «I virkeligheten er mann og kvinne to forskjellige raser, — og ulykken er den at mennene lager lovene, og kvinnene må holde dem.»

Forretningsbanken A/S

Teaterloftet:

I månedskiftet november/ desember innbyr Teaterloftet til BUSS PÅ BY'N. Her arbeides det med stykket. Fra venstre: Kirsten Hofseth, Finn Schau, Gerdi Schjelderup, Gørli Mathisen og Hallvard Lydvo. Håkon Qviller setter iscene.

For barna:

I mellomjulen blir det ny premie for de aller yngste. Ragnhild Hiorthøy setter iscene.

ABONNEMENTSKAMPANJEN

Abonnementstegningen for denne sesongen har vært den beste på mange år. Ved 3.000 måtte vi si stopp forat vi i det hele tatt skal være istand til å oppfylle abonnementsbetingelsene.

Vi håper selvsagt det er repertoaret som er årsaken til den store interessen. Men vervene skal også ha sin del av æren. Blant ververne har vi trukket ut fire premier:

Maleri:

Tore Tønseth, Utsikten alle 2.

E. Stephansen, 7562 Hundhammeren.

Restaurantbesøk:

Marit Krogstad, Fjellanger-Widerøe A/S.

Eva Wiksén, Skjermvn. 41 b.

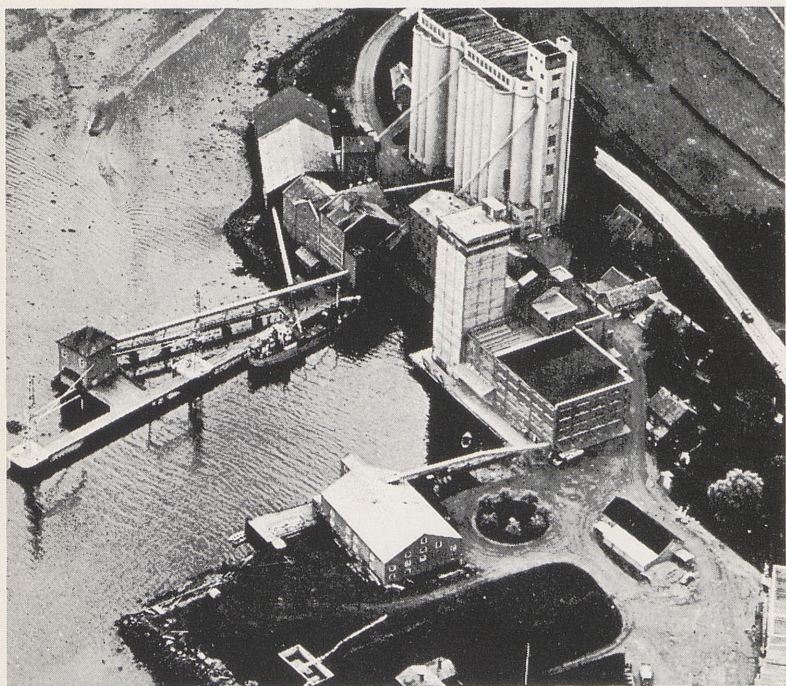
KUNSTUTLODDNINGEN

Trekning 1. oktober 1971.

Greta Thiis «Multemyr» nr. 37814

Arne Johansen« Det gyldne fall» nr. 37153

Gevinstene kan hentes på Teatrets kontor.

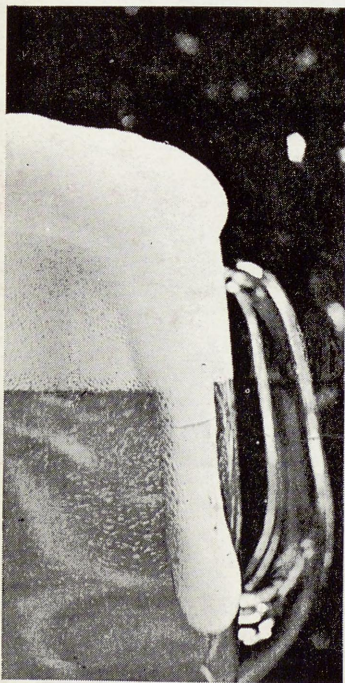
Mølleanlegget i Buvika

L. C. PIENE & SØN

**AKTIESELSKAB
TRONDHEIM**

Salg ved STORMØLLEN salgsaksjeselskap

Vårt »repertoar«
er familievennlig og
allsidig.

E.C.DAHL'S BRYGGERI A/S